

Sillvik i våra hjärtan

En historisk tillbakablick

Förord

Syftet med denna skrift har varit att dokumentera en del av Lilleby Fritidsbys historia genom att samla in tidningsartiklar från nybyggartiden och berättelser från några av de människor som har levt och varit en del av byns utveckling i mer än ett halvt sekel.

Jag överlämnar materialet till Föreningens styrelse och min förhoppning är att skriften ”Sillvik i våra hjärtan” blir ett levande dokument som hela tiden tillförs nytt material om hur området utvecklas och levandegörs genom medlemmarnas berättelser.

Idén att dokumentera Fritidsbys historia väcktes på ett sommarmöte i föreningen 2006. Jag hade själv många gånger tänkt på att det skulle vara värdefullt att ta vara på minnesberättelser från några av de medlemmar som varit med från början.

I samband med 50-års jubileet letade jag fram och tog kopior på olika tidningsartiklar från 50-talet som handlade om Lilleby Fritidsby. På den tiden skrevs det en hel del i tidningarna om det nya unika koloniområdet som skulle växa fram vid havet och klipporna i Sillvik.

Jag vill tacka Evy och Åke Jacobsson samt Klas Jansson som genom sina berättelser, från åren i Sillvik, frikostigt bjudit och delat med sig av sina minnen.

Göteborg 2010 06 17

Marita Öberg

Stor semesterby bygges vid Lilleby

Ny form av koloni som saknar potatisland och fruktträd

*Tidningen Hyresgästen
Nr 12-13
1 juli 1952*

ing. J. F. Stenberg

Vid Lilleby får Göteborg nästa sommar ett nytt koloniområde. Detta kommer att helt skilja sig från den gängse typen. Här blir inte plats för trädgårdar med grönsaker, potatisland eller fruktträd. Staket kring kolonilotterna är bannlysta. Kolonin skall utformas som en stor gemenskap. Den ligger vid havet och för den bad, fiske och segelälskade blir kolonin ett eldorado. I denna första kolonin av typen semesterby får 140 stugor plats.

Hittills är de mer än 2000 kolonilotterna i Göteborg odlarkolonier. Var och en har fått sin tomt där koloniägaren planterat, sått och satt. Denna nya form som nu planeras kommer att ge koloniägarna i Lilleby sysselsättning och rekreation framför allt genom bad, fiske och segling. Området är idealiskt för sommarsemester, det ligger vid havet och själva bebyggelsen placeras ungefär 100 meter från stranden.

Koloniområdet utformas enhetligt. Någon åkerjord finns här praktiskt taget inte och "kolonisterna" har ingen möjlighet hålla sig med annan trädgård än kanske något blomsterland och lite prydnadsväxter eller –buskar runt stugan.

Meningen är också att man skall bevara den vackra naturen, som finns här orörd. Stugorna blir av 3-4 typer. De skall byggas så att de på ett smidigt och vackert sätt får sin placering i terrängen. Genom att det inte blir staket eller avgränsningar mellan tomterna kommer kolonin att få prägel av en stor, öppen och fri fritidsby.

Själva kolonistugorna planeras till en storlek av ungefär 45 kvm fullt utbyggda. Detta kan inte ske nu på en gång. Såväl byggnadsrestriktionerna som de höga byggpriserna sätter stopp för detta. I första etappen skall stugorna utföras i 25-30 kvm yta. Ritningarna är emellertid klara för den framtida utbyggnaden som ger kolonistugeägaren en rejäl sommarstuga. Genom att redan nu planera för den framtida utbyggnaden kommer man ifrån tillbyggnadsraseriet. Nu blir områdets byggnation likformad och vacker även då stugorna utbyggs. Genom att området planeras enhetligt behöver inte tomterna bli så stora. De är i Lilleby betydligt mindre än t. ex. i Torslandakolonin.

I samband med det nya koloniområdet i Lilleby kommer en hel rad arbeten att utföras. En fråga är kommunikationen. Stadsfullmäktige har beslutat om anslag för att iordningställa väg hit ut och man kommer att få bussförbindelse.

Vattnet måste man troligtvis borra efter i berget. Bekvämlighetsanordningarna måste byggas gemensamt. Båtgångarna måste få brygga och husmödrarna affär där de kan handla matvaror osv.

Intresset för kolonin i Lilleby, som fått semesterbyns karaktär, är mycket stort, förklarar ingenjör J. F. Stenberg, ordförande i Föreningen Göteborgs Koloniträdgårdar. Han berättar att till de 140 stugor som skall byggas där ute har redan mer än 300 spekulanter anmält sig på drätselkammaren, där ing. Stenberg är anställd. Han har informerat om att det inte kan bli fråga om jord att odla på tomterna och spekulanterna har förklarat att de vill ha just en sådan koloni som här skisserats och planeras.

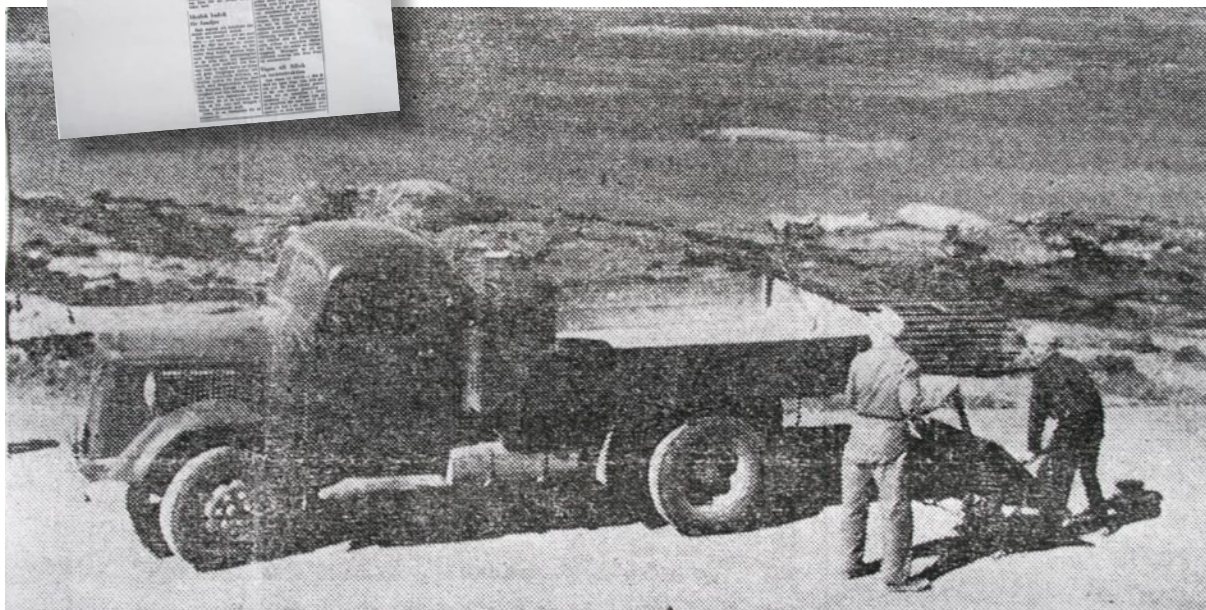
Vi är glada för att få denna nya koloni byggd efter nytt mönster. Intresset är dock så stort att man förstår att Lilleby inte är tillräckligt. Vi hoppas därför att nya områden kan avsättas senare för just denna form av kolonier, säger ing. Stenberg.

Göteborg får en stilig semesterby

Ny Tid

Söndagen den 26 april 1953

Vägen till semesterbyn är en turistattraktion med en underbar utsikt över land och hav

Sillviks höga visa

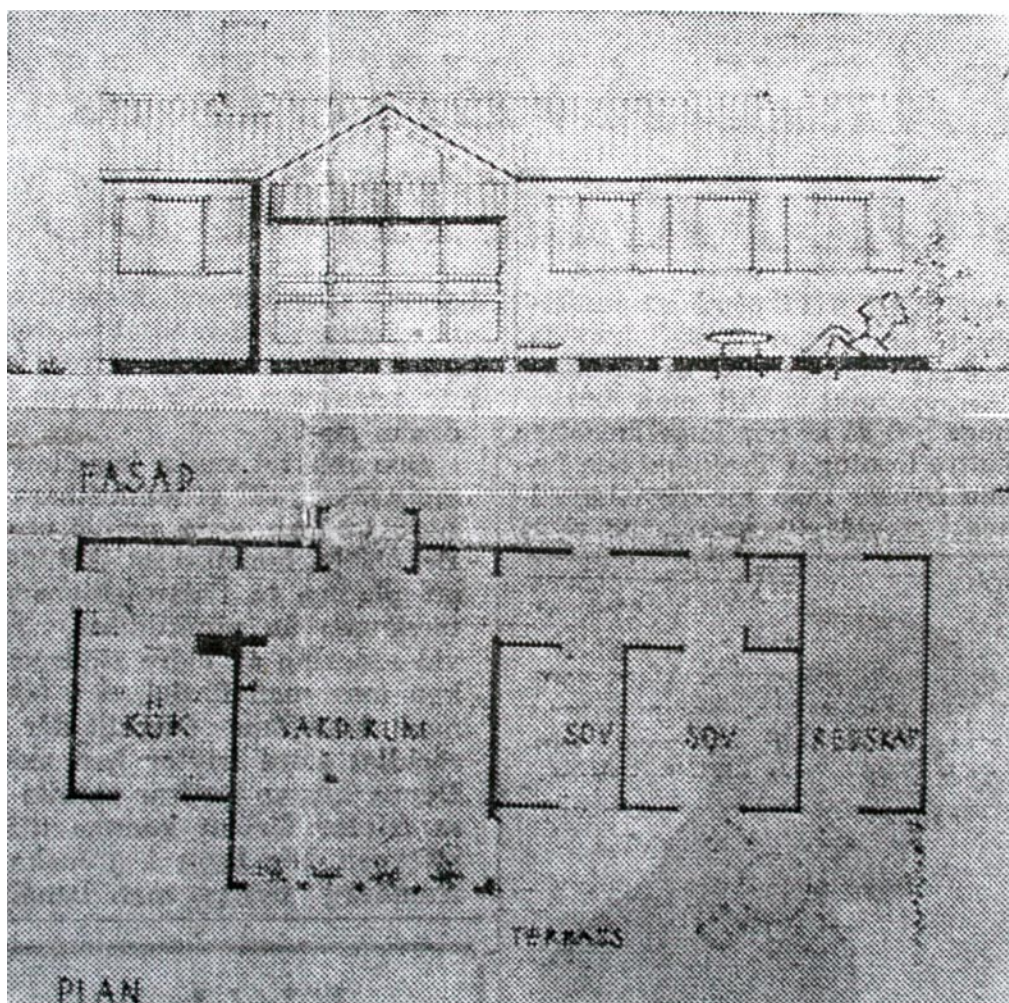
Vägen till Sillvik är värd sin egen höga visa. Den går rak och fin från Lilleby genom en tät och vacker granskog - bara det en sensation i detta landskap - och stiger upp på en berghöjd där man ser ut över land och hav i ett strålande perspektiv. Man ser ut över inland, över Björlanda, över Nordre älv, över öarna i norra skärgården, över Marstrand och Karlstens fästning, över Pater Noster och över ett blåskimrande rubingnistrande vatten. Den vägen är en turistattraktion.

Idealisk badvik för familjer

Bad, segling och friluftsliv blir denna semesterbys melodi.

I detta stycke Bohuslänsk natur är naturen bäst som den är. En 800 meter lång dalgång mellan höga kala bergsmassiv, genomslinrad av liten bäck som omringas av en mjuk matta av ljung och gräs. Dalgången sluttar ner mot den inbjudande Sillviken med sin långsluttande sandbotten, en idealisk badvik för familjer. Detta är en önskeplats för en semesterby

John Eliasson var arkitekten som utarbetade byggnadsplan för stugorna

Fasad och plan för en av stugtyperna

Arkitekt John Eliasson har utarbetat byggplaner och typritningar tillsommarstugorna. Det blir fyra olika stugtyper med en golvyta på 40 kvm. De rymmer kök, vardagsrum och två eller tre sovrum. Både exteriör och planlösningen förefaller att bli mycket tilltalande. Stugorna förläggs gruppvis efter terrängen och så att varje familj får en skyddad uteplats. Det blir rätt god plats mellan husen, där det inte kommer att finnas tomtgränser eller staket. Därmed får man större rymd och frihet. Områdets natur ska bibehållas så orörd som möjligt. Man vill inte ha några störande terrasser och hägnader. Skulle man bryta sönder den nu bundna markytan är det fara för att jorden skulle blåsa bort.

De första kolonisterna har startat vid Lilleby

Ny Tid

Söndagen den 23 augusti 1953

Kolonisterna anländer till kolonin. I förgrunden t.h. ses ing. Stenberg, som är ordförande i Göteborgs koloniträdgårdsförening

Ute på det nya koloniträdgårdsområdet vid Lilleby har en del stugbyggare redan börjat schakta för grund till sina stugor, berättar ordföranden i Föreningen Göteborgs Koloniträdgårdsförening, ingenjör J.F. Stenberg. Den cirka 1500 meter långa och tre meter breda vägen genom den vackra dalen blir färdig inom den närmaste tiden. Ett 90-tal av de 140 stugtomterna är utlämnade och resten fördelas bland de många sökandena när vägen blir helt klar så man kan komma fram med materialet. Intresset är mycket stort och alla spekulanterna kan inte tillfredställas. Man tar ut dem i tur och ordning alltefter som de står antecknade på listorna.

Det är ett tjusigt område men anläggningskostnaderna blir rätt höga. Med vattenledning, väg, bekvämlighetsanordningar och en mindre affärsbyggnad beräknas kostnaden till 80- 85000 kr. Den avgift varje stugägare får betala beräknas under de tre första åren bli 90 kronor per år, men därefter räknar man med att kunna sänka den till 75 kr. Det blir alltså en ganska billig avgift. De som arrenderar privat mark utan vattenledning eller andra ordningar brukar få betala mera.

Full fart till våren

De flesta stugorna tordes bli färdiga till nästa sommar. Till våren, så fort tjälen går ur jorden, kommer det att vara full fart på byggandet.

Föreningen har fått in anbud på material till stugorna. Bygger man med lösvirke går hela materialkostnaderna, utom cement till källaren, på cirka 6.000 kr.

Vill man bygga monteringsfärdigt rör det sig om något över 7000 kr.

En del av byggarna kommer tydligen att använda sig av lösvirke.

95 m. djupt borrhål

Gott dricksvatten har man fått ur ett 95 meter djupt borrhål. Man håller nu på att propumpa detta för att se om det blir tillräcklig kvantitet – annars får man ta upp ett hål till. Ledningarna med vattenposter ska byggas ut undan för undan så att 3-4 stugor kan få vatten ur samma vattenpost. Avlopp för spillvatten ordnas så att stora gropar grävs och fylls med sten varpå man låter vattnet filtreras- en metod som är till fylles.

Mera planteringar önskas

I byggplanerna för koloniområdet har det förutsagts att inga planteringar än någon rabatt kring stugorna skall tillåtas, men många av byggarna vill gärna ha lite mer att pyssla med. De frågar sig varför de ska söka tillstånd att odla prydnadsväxter och anlägga gräsmattor på sådan mark där detta är lämpligt. Några fruktträd eller bärbuskar skulle det inte bli frågan om.

100 kolonistugor hotade vid ljungbrand

*Göteborgs Posten
Måndagen den
11 juli 1955*

Här var det friska tag av tvillingarna Barbro och Irene Eriksson samt Inger Fihn, och Birgitta Ström

150000 á 200000 kvm ljungmark och småskog avbrändes på söndagsmiddagen i bergen ovanför Lillebybadet. Branden uppstod efter allt att döma i en sopptipp intill tältstaden vid Gröna viken och spred sig snabbt i den torra vegetationen.. Ett 100-tal stugor låg rakt i eldens väg men genom resolut ingripande av brandmän ,militär och frivilliga grävdes en gata för att stoppa elden. Detta lyckades också bara 100 meter från koloniområdet.

Polisen misstänker att tältande varit orsak till branden och är därför tacksam om vittnen som sett dylika i närheten meddelar detta per tel: 660268.

Lillebys stugor bland västkustens klippor

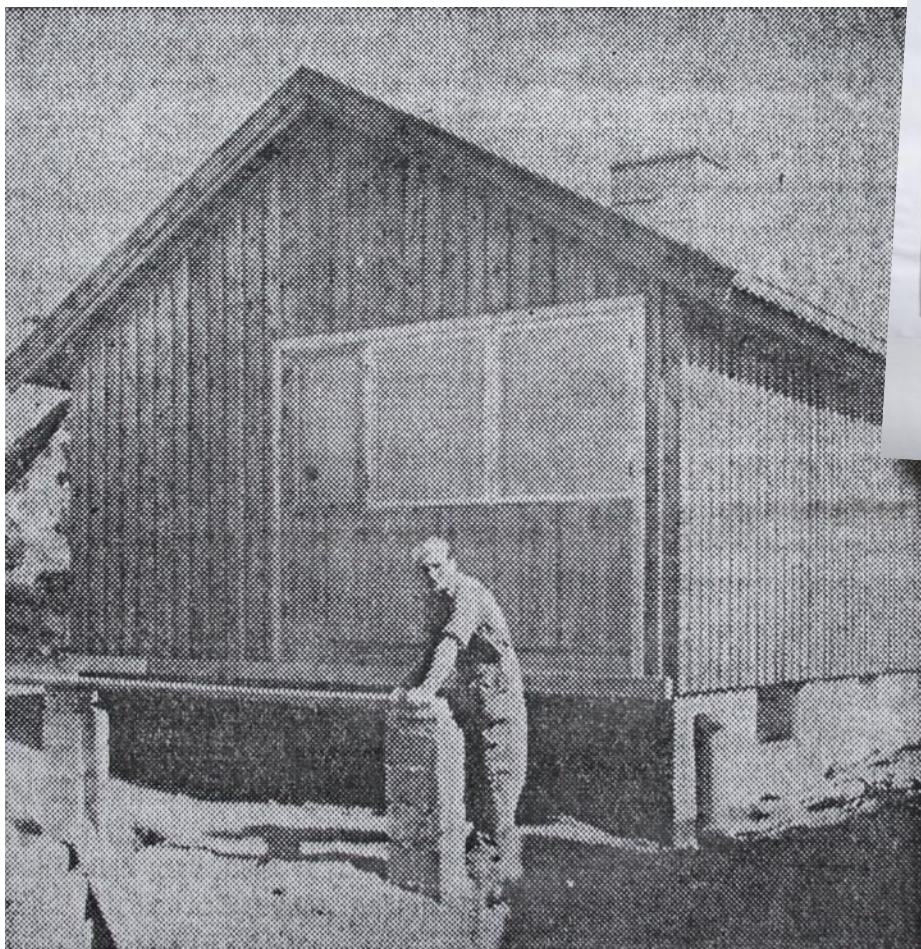
*Koloniträdgården
Nr 11-12 1960*

Lillebys stugor vid havet

Lokalstyrelsen och medlemmarna övertar ansvaret

När lokalstyrelsen övertog området var det många frågor som denna fick ta ansvar för. Det mest brännande problemet var att ordna en tillfredställande vattenförsörjning. Två djupborrhade brunnar fanns redan från början, men dessa kunde inte leverera tillräckligt med vatten, varför lokalstyrelsen måste låta fördjupa dessa. Inte heller detta var tillfyllest utan man måste ta ett lån för att låta borra ytterligare en brunn. Detta förbättrade situationen ganska bra, men då man inte effektivt kunde utnyttja vattentillrinningen med bensinmotorer måste styrelsen påskynda elektrifieringen av området för att med el-motorer kunna driva pumparna kontinuerligt.

Grann sommarstad växer upp i dalen vid Sillvik

Spårvägsman Lennart Nyström i arbete med altanen framför sin sommarstuga

Framför en lika flott som rejäl sommarstuga finner vi spårvagnsmannen Lennart Nyström, som sig bör Hisingsbo. Han berättar att han med goda vänners hjälp byggt hela stugan, men han medger att det förstås har varit jobbigt. Ett år får man nog beräkna att det tar säger han. Men det är klart, tillägger han, att för dom som köpt färdigmonterat måste det ju gå fortare.

Men det är roligt. Även om det kostar. Man vet i alla fall att man har sommarnöje ordnat för många år och det är skönt att på sommaren kunna bereda familjen möjligheter att slippa bo i stan.

Lilleby Fritidsby byggdes som ett fiskesamhälle vid havet

*De har Sillvik i sina hjärtan
Intervju med Evy Jacobsson sommaren 2006 och Åke Jacobsson
sommaren 2007 .*

Evy och Åke som bor i hus 136 var en av de nybyggarfamiljer som var med från början. De berättar för oss en bit av Sillviks historia som de minns och var en del av.

Tomtindelning

Intervju med Åke Jacobsson 2007

Lillebys fritidsby belägen vid en havsvik var tänkt att vara ett ställe för semester och rekreation. Odling var inte det primära. Det var ett naturområde, husen var enkla och från början fanns inga tomtgränser. Det var tillåtet att ha en blomsterrabatt runt huset som inte fick vara bredare än 80 cm.. Rabatten skulle vattnas med sköljvatten och vatten till hushållet skulle bäras in med en spann. Det fanns en kolonianda mellan

nybyggarna. Man behövde varandra och allas kunskaper och erfarenheter togs tillvara. Man gjorde tjänster och gentjänster som innebar att man fick kontakt och lärde känna varandra

Senare delades tomterna in och gränserna gick mitt i mellan varje hus och markerades med pinnar. Länsarkitekt Eliasson fick uppdraget att sätta ut 140 hus i dalen. De skulle ligga ganska tätt som i ett fiskarsamhälle. Inget hus fick bryta horisontlinjen. Det fanns en lapp uppsatt på varje tomt som informerade om vilken hustyp som fick byggas. Detta fick man inte bestämma själv. Det låg ett antal ritningar nere hos Karl-Erik Holmström som bodde i hus nr 10. Man betalade 95 kr. i arrende och 5 kr. för ritning och byggnadstillstånd. Sedan var det bara till att börja bygga.

Åsastugan hade gjort upp ritningar på fyra olika hustyper som betecknades A-typ, B-typ, C-typ och D-typ. Ett visningshus av A-typ (hus35) byggdes.

Arrendet

Vi arrenderade 130000 kvadrat av fastighetsnämnden. Från början var arrendet 95 kr. Det blev 6000 kr om året. Detta arrende varade i 49 år. Det var därför här blev en del fritomter. Arrendet var så billigt så om inte någon hade börjat bygga på granntomten anhöll en del om att få arrendera denna. Nu när arrendet har börjat skjuta i höjden blir det dyrt. De som har fritomter får betala hälften av arrendet på denna. Jag tror att det finns sju sådana tomter.

Nybyggartiden

Berättad av Evy Jacobsson 2006

År 1955 skrev vi kontrakt, då såg hela området ut som ett Klondyke. Det fanns bara lite buskar och sly. När vi kom hit var Axmyr ordförande och Karl-Erik Holmström föreståndare. Någon föreningsverksamhet förekom knappast inte eftersom nybyggarna hade fullt upp med att få sina hus färdiga.

Vid årsmötet 1957 valdes Hjalmar Larsson till ordförande och Åke Jacobsson till föreståndare och tillika kassör.

Under år 1957 utfördes stora och arbetskrävande arbeten. Nämnas kan arbetet med en trumma under vägen genom bergspasset i områdets övre del. Tomtutsättningen var nu slutförd. Utsättningarna av husen gjordes av länsarkitekten Eliasson samt teknologer från Chalmers.

Affären blev utrustad med ett kylskåp på 329 liter som drevs med fotogen.

Vi hade stora bekymmer med brunnarna och vattentillgången var väldigt dålig. År 1958 tog styrelsen kontakt med stora föreningen för att få ekonomisk hjälp att förbättra vattentäkten, men någon ekonomisk hjälp fanns inte att få. Detta år var det föreningens damer som gjorde snyggt på badstranden.

År 1960 elektrifierades en stor del av området. Varje lottägare blev tillsagda att schakta för att få ner elkablarna under jord.

Vägen från Lillebybadet fram till vårt område blev detta år belagd med asfalt. Vi fick också en fin stabil brygga vid badplatsen. Medlemmarna gjorde jobbet och Idrottsstyrelsen stod för det ekonomiska.

För nybyggarna var vattnet guld värt. Det var ont om vatten så att det var vanligt att man tog med sig vatten från stan. Att ha en damajanne där bak på mopeden var ett sätt att få vattnet att räcka till vardagens nödtröft. Vattnet från de små dammarna som ligger i bergskrevorna kom mycket väl till pass. Dammvattnet användes till att hygien, disken och tvätten.

Kaffetåren den bästa är av alla jordiska drycker

Sonja Jansson knackade på Evy Jacobssons dörr och frågade om hon möjligen hade några koppar vatten så att hon kunde koka lite kaffe. Evys vatten var på upphällningen men hon löste situationen till det bästa genom att gå in till grannen Hjalmar Larsson och tog några koppar ur hans vattenspann. Sonjas kaffetår var räddad.

En annan som var kaffesugen var Gösta Gustavsson som var känd under namnet Globet. När kaffetörsten blev för svår fann Gösta på råd. ”Jag tar lite vatten i bäcken det är ju ganska rent för det har ju runnit rätt mycket och så skall det ju kokas” sa Gösta och fyllde sin kaffepanna,

Vattnet i byn

Åke Jacobsson 2007

Det var så här att vi hade två brunnar och vi borrade en tredje i slutet på området. En brunn låg vid hus 92 och en låg ovanför Sten Östlund hus 66. Sedan borrade vi en vid ”blindtarmens” slut. Denna borrade vi 126 meter djup och vi fick 90 timliter. Vi tyckte inte det var någon ide att köra den för så lite vatten. Det hade borrats, sex hål på olika ställen nere vid campingen men man fick inget vatten. Göteborgs stads geolog Norén kom hit. Han förklarade med hjälp av en karta hur stort nederbördsområdet var och hur mycket vatten vi kunde tänks få. Det var i princip inte någon ide att göra någon-

ting. Brunnen här vid hus 92 var den bästa. Den var 60 meter djup och vi fördjupade den till 90 meter. För att det inte skulle komma in regnvatten i den så göt vi igen den till 10 meters djup. Sedan borrade vi om den igen så att det inte kom ner något regnvatten. Vi har aldrig kunnat få något klart resultat av hur mycket denna brunn gav men vi skulle kunna tro att vi fick ungefär 200 timliter. De var ju i alla fall den bästa brunnen. Vi funderade på att gräva en stor brunn i lösa massor nedanför Bernes hus 45. Där trodde geologen att det fanns möjligheter att få vatten men samtidigt sa han att det räcker att det är någon inom området som varit utomlands och blivit sjuka, så stängs en sådan brunn av. Han rekommenderade därför att vi inte skulle göra en sådan brunn. När Stig Forsgren blev ordförande i föreningen skulle det dras en ledning från Torslanda till Lilleby camping för att få vatten till duschar. Då passade vi på att få gå på den ledningen och det tyckte dom var bra eftersom höjdskillnaden var så stor kunde vi hjälpa till att suga upp vattnet hit från Torslanda. Vi fick gå på det vattnet. Ett pumphus byggdes för Torslandavattnet och vi anställde en rörläggare från Säve som var här och lade om alla ledningar och sedan dess har vi ju haft ganska gott om vatten sommartid. Det har i princip varit obegränsat. För att slippa onödiga måtarhyra gick Stig Forsgren med en kabel från pumphuset vid hus 92, där vi hade en mätare, upp till det nya pumphuset. På så sätt har vi ingen måtarhyra. Vi har bara en vattenmätare så att de kan läsa av hur mycket vatten vi har förbrukat.

Här fanns en del vattenställen där man kunde hämta vatten. Hjalmar och jag hade satt upp ett utanför hus 136. Ett annat fanns vid pumphuset och ett nere i svängen vid hus 86 så det var ganska långt emellan. Allt arbete med vatten framdraget till husknuten har medlemmarna senare gjort själva.

Det har aldrig varit tillåtet att dra in vatten i husen och det är det inte än.

Bäcken fördjupas

Evy Jacobsson 2006

Vattnet stod högt och det var översvämningar i den övre delen av byn. Vattnet måste ledas bort. Hustomterna till nr. 100,102 och 104 stod under vatten. Problemet var inte så lätt att lösa.

Gubbarna började spränga i bergspasset för att få en djupare ledning. Bäckfåran fördjupades med en meter och rör lades dit som var 50 centimeters i diameter. Därefter började de lägga ut rännstenar. En del tillverkades på plats. En del rör köptes hela som sedan delades på längden med hjälp av hammare och mejsel. Att lägga rören var inte lätt. Det blev ett huggande utan dess like.

Dassen blev en trevlig anordning tack vare Arne

Dassen var från början 3 till antalet. Turordning ordnades för städning av dassen. Arne Hedlund fixade dassen så att det blev en trevlig anordning.

1963 övertog Torslanda renhållningen. Avgiften för hämtning av sopsäcken en gång i veckan kostade 42 kr/år. Tömning av latrinkärl en gång i veckan kostade 48 kr/hushåll. Vi fick en hälsovårdsstadga ifrån Torslanda och dom åtog sig latrin tömning och sopphämtning. Det var gubbar som gjorde det på entreprenad. Axel Johansson hade hand om sopphämtningen och tunnorna tog en bonde som hette Algot Karlsson hand om. Vi hade tömning var fjortonde dag.

Skall vi verkligen ha Elektricitet när det finns fotogenlampor

Åke Jacobsson 2007

1960 förstod vi att vi måste ha in elektricitet i byn. Björlanda distribuerade elen på den tiden. Den var privat och ägdes av en massa bönder så det var inte så lätt att komma in där. Detta var innan Torslanda var införlivat med Göteborg så detta var helt privat. Deras linjemästare hette Vangerås och det var han som skulle ta tag i detta. Hjalmar och jag var där ett otal gånger och pratade med honom innan vi fick honom hit ut för att titta på hur ledningar och stolpar skulle gå och hur det skulle vara. Vi gick över bergen i flera dagar och tittade och till sist sa han att ”Ja, ja den lille stroppen som behövs hit kan vi väl hänga upp här”. Här sätter vi transformatorn. Det var på den plats där Irina bor i idag. Nästa gång Vangerås kom hade han ändrat sig och sa ”vi sätter transformatorn här nere” och det är där den står idag vid hus 100.

Vrangerås sa till mig att ”nu får du skicka ut papper till alla medlemmar om att vi sätter våra stolpar och stag där vi vill ha dom”. Eftersom jag hade jobbat i parken och vi hade gjort tusentals meter gångväg och lagt ner kabel där så funderade jag på varför vi skulle ha en luftledning här. Jag sa ”får vi inte kabel”? ”Vist inte” sa Vangerås. ”Kabel kostar ju hela schaktet”. ”Då schaktar vi sa jag. Jag klarar det här med schaktet”. ”Det finns inga möjligheter” svarade han. ”Det får bli stolpar” Vi gav oss inte utan tjatade till han gav med sig. Om vi schaktade och lade på skyddssten och återfyllde så skulle vi få kabel. Hjalmar och jag mätte området noggrant. Vi gjorde en karta över hela området som tydlig visade hur kabeln skulle gå. Sedan skrev vi varje lottinnehavares namn på stora etiketter. Vi började mäta med måttband vid affären och mätte upp sjutton meter. Vi tog lott efter lott och skrev in på kartan precis vad var och en skulle göra. Sedan skulle det vara rör under vägen som kabeln kunde stickas in i när elen skulle

dras på andra sidan. I bergspasset lade vi två rörlängder och sedan fyra till nere i byn. Vi gick över vägen med kabeln så att det inte skulle bli för långt att dra kablar till husen. När allt detta var färdigt så skickade jag ut en kallelse till alla att vi skulle börja på lördag kl. 9.00.

Jag stod nere vid affären och talade om för var och en som kom var de skulle schakta någonstans. Vi var väldigt angelägna om att detta skulle gå fort för vi hade bensinmotorer i pumparna och det var ju bara till att springa och fylla i med bensin hela tiden. En sådan fyllning varade 2,5 tim. Sedan fick vi fylla på bensin igen. Alla kom utan John Sandberg. Alla schaktade sina sjutton meter. Där det var berg behövde vi inte schakta, istället gick dom med en stålskena, i vilken kabeln låg, över bergen. Där det gick att schakta skulle vi schakta sextio cm. djupt. Sedan skulle vi lägga grus i botten och när dom sedan kom med kabeln så skulle vi täcka med betongplattor och återfylla. På eftermiddagen kom John Sandberg på sin moped. Han hade jobbat men började direkt schakta sin bit. Klockan tre på morgonen var han färdig med sitt schakt och då var hela området uppschaktat. Då ringde jag till Vangerås och sa att nu är det färdigt. Han hade inte beställt kabeln så det stod i fjorton dagar. Ledningen var byggd med stolpar och linor drogs från Lilleby och hit till Sillvik. Det hade Björlanda distribution sett till. Transformatorn var inte klar men Sotar Arvid göt betongelementet som den skulle stå på. När de väl kom med kabeln så gick det ganska fort att lägga den och det gick ganska bra att få in den i transformatorn. Varje medlem som ville ha fram elektricitet till sitt hus fick göra den schakten själva. Det kostade 300 kronor att få boxat in i huset. I vårt hus 136 går boxern från oss till Öbergs hus 138 och från oss till Almersson hus 134 och Ahls hus 132. När väl transformatorn blev färdig och strömmen kom på så var det klart att koppla in våra pumpar till vattnet. Sedan fick var och en göra upp med Vangerås om de ville dra fram elen till sitt hus. Jag tror att det tog upp till fem år innan alla hade el. Många hade gjort jättefina gasolanläggningar. Många tyckte att det var mycket roligare att ha fotogenlampor för det var mysigare på kvällen med fotogen. Handlaren hade en stor dunk med tusen liter fotogen i affären, så det var lätt att köpa det man behövde. Kylskåpet i affären var på 300 liter och fotogendrivet. Vi köpte kylskåpet hos Electrolux. Under hela 1960- talet var det el som gällde i byn. Ungefär 1965 hade alla installerat el i sina hus. Vangerås förstod att den ”stroppen” han hade lagt ut var för dålig. Dom fick därför bygga en ny ledning från den gamla och ner till början av området, där står också en liten transformator.

De gamla kablarna håller än idag. Jag har talat med Stig Forsgren om detta och han säger att om man bara inte säkrar upp för mycket, så att ledningarna blir för varma, går det bra. Så länge dom ligger i jorden är det ingen fara men det är värre i husen. De har säkert koll på detta. Däremot har jag ingen känsla av att de har ritat in hur kabeln går

och var den går och vilken storlek det är på den. Jag såg nämligen aldrig någon ritare här som ritade hur kablarna gick, var de gick in, var de gick ut och var de gick i vägen. När allt med elen var klart fick vi börja med vägen.

En rykande sandväg

Evy Jacobsson 2006

År 1961 hade vi stora bekymmer med vägen genom vårt område, gruset rök och det var många klagomål. Vid ett styrelsemöte hemma hos Hjalmar Larsson diskuterades frågan. Hjalmar sade till Åke ”Som kassör tycker jag att det är din uppgift att skaffa pengar till detta”. Åke ringde till Erdegard, en kolonist inom området, och bad honom om ett lån på 20000 kronor. Aldrig i livet blev svaret.

Åke gav sig inte. Erdegard krävde 15% ränta. 6 % ska du få sa Åke. Efter övertalning från Åke gav Erdegard med sig, men ställde som krav att låna ut pengarna till Åke och Hjalmar, till föreningen ville han inte låna ut några pengar. Lånet skulle betalas på två år och vägen fick sin beläggning.

Vid ett årsmöte 7 år senare skulle vägen få en toppbeläggning. Vid detta tillfälle kom det en lapp fram till Åke där det stod ”Åke jag ställer upp igen” Lappen var undertecknad av Erdegard. Denna fina gest blev mycket uppskattad. En vägförbättringsavgift på femtiokronor togs ut av varje lottägare två år i rad.

Anbud på vägbeläggning

Åke Jacobsson 2007.

Åke tar fram ur sina papper ett anbud på beläggning vid Lilleby Fritidsby från AB Vägförbättringar och läser.

Anbud på beläggning vid Lilleby Fritidsby

Med anledning av eder förfrågan om den tjugonde dennes erbjuder vi oss att utföra beläggning av cirka 4900 kvadratmeter väg i Lilleby Fritidsby enligt följande.

Den befintliga beläggningen anser vi mindre lämplig på denna väg. Vi vill rekommendera en massabeläggning och anser att 60 kg. på kvadratmetern bör räcka för den trafik det är frågan om och den kostar 4,40 kr. per kvadratmeter. I priserna ingår justering av befintligt underlag. Arbetet kan utföras i början av juni.

Vi emotser edert besked snarast.
Högaktningsfullt AB. Vägförbättringar
Gösta Larsson.

AB. Vägförbättringar

Föreningen Lilleby Fritidsby
Asfaltsbeläggning på vägen vid Lillebys Fritidsby

Härmed bekräftar vi tacksamt uppdraget att utföra asfaltsbeläggning av väg vid Lilleby Fritidsby. Cirka 4900 kvadratmeter körbana á 80 kg. 5,60 kr kvadratmetern.

I priset ingår erforderlig justering av befintligt underlag. För arbetets utförande gäller Kungliga väg och Vattenbyggnadsstyrelsen anvisningar för vägbyggnad. Garantitiden är två år. Vägen skall vara färdig för trafik senast den 9 juni 1961

Högaktningsfullt AB Vägförbättringar
Gösta Larsson

Asfaltering av vägen

1961 startade vi med att asfaltera vägen. Det var Johan på Gårda som lade vägen. Innan var här en grusväg som mest bestod av skalsand. Det rök alldeles förskräckligt och det var väldigt besvärligt. De grävde bort all skalsand. Det fanns nästan inte ett grönt strå här ute på den tiden lite sly i bäcken annars var det alldeles kalt. Det stod också några förbrända ene buskar här och var.

Evert Taube skrev i sin dagbok 1948. När jag seglade förbi Sillviken så var det som ett månlandskap.

Alla svackor, sänkor justerade dom innan de började lägga. Vi hade anställt en ingenjör från Gatukontoret som hette Gustavsson för att kontrollera att allt skulle bli bra. Efter åtta år (1969) lade vi en topp på, men själva grunden är den som vi lade på då 1961. Då var all el färdig vi behövde inte schakta upp någonstans. Allt var ok.

Mitt emot Hedlunds hus 165 där en parkering finns idag, låg ett kärr. När Sule och Rolf Falk sköt ut sina tomter tog vi vara på all sten och lade i kärret och fyllde upp det. Vi lade en ledning där så att vattnet skulle försvinna men vid häftiga regnskurar så blir det stående vatten ändå.

I bergspasset kom det så mycket vatten från dammarna i bergen, så det rann över vägen. På vintern blev det is så det gick inte att gå där. Då skar vi av vid hus 111 och gjorde en ränna där som vi fyllde med makadam och så lade vi ett rör därifrån och ut

till bäcken och nu är där torrt jämt. Det var mycket med sådana här saker som behövdes göras i byn. Här fann ju inte en enda parkeringsplats på hela området. Vi hade bilförbud på den tiden. När alla under åren 1961-62-63 började att köpa bil så förstod vi att det inte gick utan då fick vi börja att planera för att göra parkeringsplatser.

Klas Jansson minns från sin barndom på Sillvik

Intervju med Klas Jansson 2007.

Klas var ett av de många barn som tillbringat sin barndom och ungdom på Sillvik

Se upp i backarna här kommer vrålåken

Pappa skaffade bil 1962 kanske något år senare Vägen var en grusväg från början. Vi byggde våra egna lådbilar. Alla gamla underreden till barnvagnar som vi kom över gick åt och vi byggde våra fina kärror med plank. Sedan var ju grejen att försöka åka nerför backarna så fort som möjligt. Jag vet inte hur många lådbilar vi egentligen byggde. De var husvagnar och dom mest fantastiska historier i masonit och plank. Det var ett elände att putta upp bilarna för backarna men det gick ju rätt bra nerför. Höjdarbacken var den som började där en som hette Svante bodde och ner till lekplatsen I nedre ändan på lekplatsen fanns ingen häck på den tiden. Där nere hade vi något som vi kallade stora vurpan. Vi tog sats allt vad vi kunde med lådbilen uppe på backkrönet sedan skulle vi göra en snygg sladd nere vid stora vurpan så att vi slog runt med lådbilen. Det slutade rätt ofta med att man slog runt och det är ju otroligt att ingen slog ihjäl sig där eller bröt sönder sig. Lite skavanker fick man väl en skrapad axel och skrubbsår och annat elände.

När asfalteringen kom gick det mycket fortare. Vi körde ner för backarna med en himla fart, direkt livsfarligt. Tidigare hade vi inte direkt prioriterat bromsar men nu måste vi fixa det.

Vi gjorde några primitiva historier, en spak som man drog i backen, men det funkade inte. Föräldrarna hajade inte hur vi skulle hantera det. Då var det en farsa som bodde mitt i backen som hette Åshed, precis i huset ovanför Nisse hus 83. Han hade en pojke i vår ålder som hette Kjell. Hans pappa såg det rent livsfarliga med vår framfart så han gjorde en bromskonstruktion som fungerade. Konstruktionen innebar att man hade plankor i ett T. och en tvärså som gick bakifrån med gummibelägg som bromsade när man drog den mot hjulet. Så var det en pedal och ett snöre eller en vajer så att man fick lite kraft. Det hela fungerade riktigt bra.

Vi hade en väldigt stor frihet att hålla på här ute. Föräldrarna var inte med och petade så mycket, men de fanns i bakgrunden. De visste vad på ett ungefär vad som hände.

På Sillvik var det tryggt att vara barn

Det är mest det här med tryggheten: Det är väl egentligen det som jag tänker mest på när jag tänker tillbaka.

Perioden runt 10 årsåldern byggde vi kojor och hyddor. Vi fick ju lätt tag på spillvirke för det byggdes ju här. Ovanför Öbergs hus 138 viker berget ner mot skogen. Där finns en bergsplåtå i ett par nivåer. Här byggde vi en stad av hyddor. Nu tog jag i men minst fyra hyddor byggde vi där. En var ganska stor Vi låg där på nätterna ibland och vi kunde vara 5-6 stycken som sov i en sån där hydda.

På den tiden tog man vara på begagnad spik. Man rätade spik helt enkelt för att sedan spika i kåken. Vi hade hur mycket som helst med krokig spik så att rätta spik är något som man lärt sig i livet. I vår koja hade vi ett rödspritzkök och en kaffekittel som vi kokade kaffe i. Ibland drog vi iväg bort till Lilleby Camping för att samla tomglas som vi pantade. Vi fick ihop till rödsprit, kaffe, kaffebröd och dricka. Det kunde bli ansenliga summor pengar så vi levde gott där uppe på berget. Det var inga tjejer med i våra kojbyggen. I den åldern var det inte det.

I huset i tarmen näst längst bort till vänster bodde en flicka som hette Eva Sandström som var med ibland. När vi kom upp i 12 - 15 års åldern började tjejerna bli lite mer intressanta.

Förutom Ulf och Per Legander, som jag känt sen jag var sex år, var det Rustan Andersson byggmästarens pojke. Han bodde i hus 61 tror jag. Danielsson hette en annan, jag har glömt förnamnet. Dom bodde mitt i backen. Sedan var det Eva och Nettan. I kasörens hus bodde en som hette Eva. I Marie Talcots hus bodde det en tjej som jag har för mig också hette Eva. Det fanns många Anette och Eva på den tiden. Sedan var det Knutte som är i min ålder

Vårt gäng hade en återträff tjugofem år efter det vi skiljdes åt och vi har haft kontakt under åren. Jag har konstaterat att dom jag känner som har vuxit upp här har det gått bra för i livet. Vi fick en bra start. Jag tror att det berodde på att vi levde i ett ganska skyddat samhälle. Gick något över styr fick föräldrarna fort reda på det eller så var det någon annan som tog tag i det. Det har jag varit med om flera gånger när det har varit busstreck på gång här. De vuxna gick inte undan utan det var alltid någon som helt sonika tog tag i det. Man kan säga att det har varit en oas att växa upp här .

Jag bodde på Sillvik och sen så bodde jag också på Godvädersgatan i norra Biskopsgården. Det var den totala motsatsen till att bo här ute. Där fanns mycket elände. Här på Sillvik fanns alltid en vuxenkontakt väldigt nära.

Sol, bad och båtar

Vi drog ofta iväg ner och badade. På hemvägen hade man den långa backen, halvvägs upp var vi varma igen så då vände vi och gick ner och badade igen. Båtar vad ju också något som fanns med hela tiden. I Sillvik finns det en strand som vi kallade "lilla stranden". En del av den är privat. Vid den lilla stranden brukade vi alltid vara. Där fanns båtbyggare. Vi hade inte båt på den tiden men det var ju en hel del kamrater som hade båt. Roys bror var här ute mycket och dom hade en båt, en eka med en inombordare, som vi åkte i en hel del några somrar. Det var livsfarliga strapatser. Vi drog iväg ut till Björkö och bortöver där och hoppades att vi skulle hitta något ställe att köpa bensin så att vi slapp att ro hem. Flytvästar hade vi inte några tankar på. Det var många som hade båtar så att vi var väldigt mycket ute på havet men det var när vi var äldre.

Hongelboa

Vid busshållplatsen fanns ett vänt skjul som var väldigt stort, ungefär 15x5 meter. Där fanns det väggfasta bänkar som man kunde sitta på. I detta vänt skjul var vi ett gäng som träffades om kvällarna när vi blev äldre. Den gick under benämningen hängelboa. Där var vi med våra moppar Detta var ju under mellanölstiden och det var något år där som starkölet var fritt. Vi hade några handlare som var mindre nogräknade med öl och sådana grejer så vi hade en viss tillgång till ölet. Men det hände aldrig några dumheter Det var ju alltid så att om det var någon som missbedömde eller blev för full eller något sådant var det alltid så att personen blev omhändertagen och det hände inte några konstigheter. Alla kände alla. Jag kan inte komma ihåg att jag har upplevt ett enda slagsmål här ute egentligen. Det är klart att när man var i 10-12-årsåldern kunde man buffla på varandra men när vi kom upp åldern var det aldrig några slagsmål.

Elen gjorde livet enklare

Det året som de lade elen var jag med gubbarna mycket. Det var tidigt på våren som de var här. De satte mig på att dra kabel i kabeldikena, dom ville väl bli av med den där killen som sprang där hela tiden. Dom sade till mig "Dra du kabeln här" och det gjorde jag bra och mycket. Där grundlade jag en god fysik. Det måste ha varit under våren 1960 samtidigt som jag började i skolan.

Det betydde mycket att få el framdragat till husen, om inte annat kunde vi skaffa

kylskåp. Det var en del som hade gasolkylskåp men det hade inte vi, vilket innebar att alla färskvaror var svåra att förvara. Vi gick till bonden Joel och köpte mjölk varje dag. Det blev rätt mycket filbunke på den tiden. En sådan fin filbunke har man inte fått tag i sedan dess.

Innan elen kom hade vi fotogenkök Vi hade en tvålågig primushistoria. Jag kommer ihåg att det var mycket pyssel med den: Farsan rengjorde den ofta ute på gården, det skulle fyllas på fotogen och det var ett jäkla söl med det där. När elen kom fick vi spisen och kylskåpet som gjorde allt lättare. Det innebar också att vi kunde va här lite mer på vintern. Det blev mycket enklare. Vi har firat ett antal jular här på Sillvik Ofta var det så att vi åkte ut på helgerna långt fram på hösten och började ganska tidigt på våren och för det mesta firade vi påsk här ute.

Affären var som en lanthandel

Affären var ju väldigt speciell. När vi byggde så var ju den rena lanthandeln. Där fanns det mesta och det som inte fanns togs hem till dan därpå. Där fanns cement och spik Eftersom folk inte hade bil kunde man beställa det man skulle ha. Sen fick man ta skottkärran och gå ner och hämta varorna. Så var det egentligen i rätt många år. Färskvaror som mjöl och kött och sådana där saker fick man handla samma dag i och med att man inte hade kylskåp.

När folk började skaffa bil så handlade man i stan och det har varit lite från och till med dom som har haft affären hur väl sorterade de har varit. Det är klart om man åkte hit ut och vill handla här och så var det kanske slut. Då blir det ju så att man garderar sig och handlar i stan

Det finns ju säkert många strukturella stjär till att det har gått utför för affären.

Midsommarfirandet

Först i början gjorde dom i ordning så att vi hade midsommarfirande inne i Snäckskalsbankarna. Dels uppe i Kalkkärret och dels längs vägen ner till Joel där det var uppröjt en plan som vi hade midsommarfirande en gång. Där var så grymt med mygg så det gick inte att vara där. Snäckskalbanken är ju alltid ganska blött så det funkade inte heller. Då flyttade man ner firandet där beach bollplanen ligger nu. Sedan flyttade man upp midsommarfirandet till mitten av byn, där det är idag. Man hade olika lekar.

Farsan var ofta lekledare. Förutom midsommarfester brukade det alltid vara en fotbollsmatch mellan herrarna och damerna här. Det var alltid damerna som vann. Dom hade en domare som fixade det hela.

Man byggde också dansbanan. Där nere var det hålligång. Där hade man ordentliga danstillställningar med levande musik och tombola. Våra föräldrar var i bästa slag, så där var det hallebollo värre. Sedan blev det mer och mer så att det kom folk utifrån så midsommarfirandet vid dansbanan fick sluta i och med att det blev för mycket bråk. Det gick över styr på något sätt. Sedan förföll den där dansbanan och nu tror jag väl att dom har rensat upp där också..

I hus 138 var det inte sällan fest. Där bodde Gösta som gick under epitetet ”gitarren” Där spelades det många gånger gitarr till långt fram på morgonen.

Vattnet

Jag vattnet är väldigt förknippat med oss. Min pappa Kjell Jansson gick under benämningen ”Vatten mannen”. Han hade hand och var ansvarig för vattnet och jobbade med vattnet i jätte många år. Var enda morgon när jag var liten så stod farsan där nere och försökte få igång den där förbaskade bensinmotorn som pumpade vatten. Den gick inget vidare kan jag tala om. Stup i kvarten så var man ute och jagade läckor i rören, så att jag har varit med om mycket och skurit gäng i dom gamla rören, på vårarna i synnerhet. Pappa ägnade stor tid på våren åt att få igång vattnet. Han höll på i väldigt många år med det där. När elen kom var det en utav de riktigt stor grejerna. Då behövde man inte försöka få igång bensinmotorerna och inte bara det utan här nere i skjulet satt en bensinmotor som hade ett avgasrör som gick rätt ut på baksidan. Och det var ju inte så där snälla motorer som idag utan det där var ett hiskligt oväsen. En tvåaktare som luktade skunk Sedan var ju det så att brunnen borrades, sedan borrade dom om den. Ett stående minne jag har var när gubbarna borrade 80 meter och sedan 120 meter. Det var galvaniserade rör som var 40 mm eller något sånt och en stång i mitten och pumpanordningen satt 120 meter ner. Så det hela måste ju ha vägt många ton. Det där skulle upp i fyra meters sektioner. Om pumpen som satt 120 meter ner skulle lagas fick de hissa upp fyra meter, skruva utav den sektionen och sedan skulle det firas upp igen med talja och spel och dom fick se till att de inte tappade skiten. Det tror jag dom gjorde någon gång. Sedan tog det en evighet att få tag på det där förbaskade röret där nere igen och få det på gängat.

Det där har jag väldigt tydliga minnen av. Det var ju en välsignelse när så småningom den där jättepumpen kom. Där det bara var två slangar som trycktes ner och så stod den där.

Vattnet påverkade vardagen jättemycket. Det var ju inte alls självklart att det fanns något vatten att hämta. Men någon gång på dygnet fick man väl ihop en hink vatten. Det har varit problem. Åke, Hjalmar, vi här och resten som bodde vid sidan om oss hade tillgång till dammarna i bergen ovanför. Vi drog en slang från dammarna och på så sätt hade vi tillgång till vatten till att tvätta oss i , att diska i osv. Det gick ju bra så länge dom här dammarna gav hyfsat friskt vatten men vissa år var ju det ju väldigt grumligt och dåligt.

Vattnet har varit ett stort tröoämne här ute. Nu är väl inte vattnet det stora tröoämnet utan nu är det avloppet.
